

Opuszczając Kownaty kierujemy się do **Krasnej**, gdzie na południowo-wschodnim krańcu wsi stoi dawny *dwór* wybudowany w 1918 r. dla ziemskiej rodziny Hornowskich. Przed 1941 r. właściciele udostępnili jedno pomieszczenie Szkole Podstawowej. Od 1945 r. dwór przejęty został na rzecz Skarbu Państwa, następnie przekazany na własność Kuratorium Oświaty i Wychowania w Białej Podlaskiej.

Ten drewniany budynek, ustawiony został na podmurówce kamiennie-ceglanej i sosnowej podwalinie (18 x 22 cm), związanej na nakładkę z zamkiem. Całość budynku wykonano z belek sosnowych (12 x 24 – 32 cm) zawęglowanych na jaskółczy ogon. Od frontu, tego z początku XX w. budynku, wkomponowano ganek o konstrukcji słupowej. Otwory okienne dawnego dworu opracowano w dekoracyjnych obramieniach z odcinkowymi gzymsami pod i nad oknami. Budynek wieńczy dwuspadowy dach wsparty o konstrukcję krokwiowo-płatwiową z dwoma stolcami.

Kolejnym miejscem, do którego prowadzi szlak mojej wędrówki, jest wieś **Dziadkowskie**, które w swoich najdawniejszych dziejach wiąże się z kluczem dóbr Woźniki należących w XVI w. do Kiszków. Dobra te według inwentarza sporządzonego w 1591 roku składały się z 19 wsi i należały wówczas do Mikołaja Kiszki – wojewody podlaskiego. Była więc to wówczas wieś typowo chłopska. Jej mieszkańcy, wobec dużego oddalenia centrum dóbr w Woźnikach, prawdopodobnie byli zobowiązani do powinności wobec folwarku w nieodległym Huszlewie, również należącym do klucza woźnickiego. Dalsze XVII-wieczne dzieje wsi nie są znane. Można jedynie przypuszczać, że wraz z Huszlewem Dziadkowskie znalazły się na początku XVII w. w rękach Mleczków. W 1730 roku Huszlew przeszedł we władanie książąt Woronieckich i zapewne wówczas nastąpiło oderwanie Dziadkowskich od dóbr Huszlewskich. Folwark został wtedy przeniesiony w kierunku południowym, bliżej wsi. W 2 poł. XIX w. dobrami władali Chrzanowscy, którzy przebudowali założenia zespołu dworskiego nadając mu nowy kształt. W skład zespołu wchodził murowany dwór i związane z nim zabudowania mieszkalne i folwarczne. W wyniku walk w 1915 roku dwór i większość budynków folwarcznych spłonęło. Ocalały tylko czworaki. Po I-ej wojnie światowej majątek stanowił własność Zygmunta Chrzanowskiego, który po 1922 roku rozebrał ruiny dworu, pobudował stajnię i spichlerz piętrowy, wyremontował pozostałe obiekty (4 czworaki, 3 chlewy, stajnię, stelmachnię, oborę, kuchnię, spichlerz). Nowy dwór wzniesiony został w 1921 roku i związana z nim kompozycja pochodzi z tego właśnie okresu. Po II-ej wojnie światowej majątek rozparcelowano, a dwór zamieniono na szkołę. Po 1945 r. nastąpiła systematyczna dewastacja zespołu.

Z tego też względu zajmę się tylko tymi obiektami, które ocalały, chociaż ich stan pozostawia wiele do życzenia.

Obiektem pierwszym jest dwór wybudowany w 1 poł. XX w. (1921 r.) przez Zygmunta Chrzanowskiego a administrowanym w okresie międzywojennym przez Tadeusza Dębskiego.

Ten drewniany, w stylu eklektycznym obiekt (*dwór*), wzniesiony został z bali sosnowych (10 x 25 – 30 cm) łączonych ze sobą tyblami zawęglowanymi na jaskółczy ogon. Bale osadzono na podmurówce ceglanej z podwaliną sosnową (16 x 18 cm). Całość budynku nakryto czterospadowym dachem, gdzie od jego strony południowej ulokowano wystawkę wspartą o wieżbę drewnianą krokwiowo-stolcową, nakrytą dwuspadowo. Budynek rozczłonkowano dwu i jednoskrzydłowymi otworami okiennymi i drzwiowymi opisanymi profilowanymi opaskami. Ciekawie została rozplanowana elewacja południowa budynku. Wkomponowano min. dwuskrzydłowe przeszklone drzwi z parą okien, poprzedzone

wielostopniowymi schodami z pełnymi balustradami po bokach. Elewacja północna to narożne podcienia, oparte na dwóch słupach z małym okienkiem i drzwiami prowadzącymi do sieni. W centralnym punkcie elewacji wkomponowany został drewniany ganek pionowo oszalowany, z drzwiami i dwoma małymi okienkami na środku.

Kolejnym zabytkiem zespołu jest **kuchnia dworska** usytuowana kalenicowo do drogi w kierunku Huszlewa. Wybudowana została około 1870 roku na planie prostokąta. Ten parterowy drewniany budynek, wzniesiono na wysokiej ceglanej podmurówce i podwalinie sosnowej (18 x 20 cm) zawęglowanej na zakładkę. Zrąb kuchni wykonano z bali sosnowych (10 x 25 – 28 cm), połączonych ze sobą tyblami uszczelnionymi gliną z pakułami. Dach naczółkowy oparty został na więźbie drewnianej krokwiowo-jętkowej. Całość obiektu opisano prostokątnymi otworami drzwiowymi i okiennymi w deskowych opaskach osadzając w nich dwuskrzydłowe sześciopolewe okna i deskowe proste drzwi. Obiekt ten, który od 1922 roku zaadaptowano na mieszkania, posiada dwa pomieszczenia mieszkalne, składające się z sieni, izby i kuchni.

Na planie wydłużonego prostokąta powstał **sześciorak**, wybudowany ok. 1870 roku przez Chrzanowskich. Głównym materiałem konstrukcyjnym tego budynku jest drewno, z którego wykonano podwalinę sosnową (16 x 18 cm) łączoną na „sokół”, zrąb z bali sosnowych (10 x 25 – 27 cm) łączonych ze sobą tyblami oraz więźbę dachową krokwiowo-stolcową, którego zwieńczeniem jest dwuspadowy dach. Ten parterowy sześciorak, uzupełniony został dwuskrzydłowymi oknami i jednoskrzydłowymi drzwiami. Po przeciwnej stronie czworaka wzniesiono ok. 1870 roku **ośmiorak**. Ten murowany z kamieni polnych, parterowy, założony na planie wydłużonego prostokąta budynek, nakryty został dwuspadowym dachem z więźbą dachową krokwiowo-stolcową. Okna i drzwi osadzono w prostokątnych otworach z ceglanymi opaskami wokół, zwieńczając je odcinkowymi łukami. Układ ośmioraka (część rozegrano) tworzył osiem powtarzalnych pomieszczeń składających się z sieni, zbliżonej do kwadratu, komory oraz izby.

Ostatnim z ocalałych zabytków zespołu dworskiego wsi Dziadkowskie jest **obora** (wybudowana ok. 1921 r.) z przylegającym od strony północnej spichlerzem, wzniesionym w 1870 roku. Kompleks ten, od 1922 roku tworzący zwartą całość, pobudowano z czerwonej cegły obustronnie tynkowanej. Jednoskrzydłowe, okna i drewniane deskowe drzwi zostały okute żelaznymi zawiasami.

Dariusz Stasiuk

Dwór w Krasnej

Eklektyczny dwór w zespole dworskim w Dziadkowskich

Kuchnia dworska w zespole dworskim w Dziadkowskich

Sześciórak w zespole dworskim w Dziadkowskich

Osmiorak w zespole dworskim w Dziadkowskim

Obora w zespole dworskim w Dziadkowskich